

چهار فرمان

« ۲ »

محمد تقی دانش پژوه

۲ - فرمان رستم بهادر آق قویونلو (۸۹۷ - ۹۰۲) در باره تقی الدین محمد نقیب و تولیت و سرکاری اصفهانک کراچ مورخ ۹۰۰ که در تذکره القبور کزی (ص ۱۸۸-۱۸۹) نشر شده است (نیز گنجینه آثار تاریخی اصفهان ص ۳۳۳)

فرمان امیر رستم بهادر آق قویونلو درباره موقوفه اصفهانک

الحکم لله

ابوالمظفر رستم بهادر سوز و میز

حکام و عمال و کلانتران دارالامان اصفهان بدانند که سابقاً فرمان همایون نافذ شده بود که ضبط و سرکاری موضع اصفهانک کراچ متعلق به ملازمان دولت امان حکومت قیاب افتخار الامراء العظام بین الامم عمدة الحکام الکرام فی العجم اعتماد الدولة السلطانية نظام الدین عبدالکریم بک للام بدانند، و مال و منال به تحصیل مشارالیه مقرر دانسته ، قلم و قدم کوتاه و کشیده دارند، و از آنجا حوالتی ننمایند . و از ابتداء توشقان بیل چون به وقفیت ثابت شد مقرر شد که به تصرف عالی جناب سیادت پناه نقابت دستگاه مرتضی ممالک اسلام پناه تقی العلة والهدین محمد نقیب اعلی الله تعالی شأنه که متولی شرعی است گذارند به موجبی که احکام همایون در آن ابواب صادر شده با منال خود

تصرف نموده ، خراج ازقرار قانون به موجبی که مستوفیان دیوان اعلی بر آورد نموده اند جواب گویند . وجه منال به موجبی که در سایر املاک دیوانی میبمی مقرر شود نمایند ، به موجبی که علی حده در آن باب نشان شده و داخل مملکت است باید که خراج موضع مذکور را همچنان به تحصیل ملازمان عالی جناب امیر مشارالیه مقرر دانسته ، قلم و قدم کوتاه و کشیده دارند ، و بهیچ وجه من الوجوه حوالتی ننمایند . و آنچه رسد دو شك و اخراجات حکمی موضع مذکور باشد علی حده حساب نموده آنرا به تحصیل ملازمان امیر مشارالیه داده ، به مصرف دیوانی برسانند . و به علت اخراجات خلاف حکم مطلقاً تعرض به رعایا نرسانند ، و مطالبی ننمایند . و داروغه بلوک مذکور میباید که مطلقاً متعرض احوال رعایای آنجا نشود که داروغگی این موضع به ملازمان امیر مشارالیه متعلق است بدین جمله روند ، و از شکایت محترز بوده هر ساله نشان مجدد نطلبند ، در عهده دانند . تحریراً فی غرة رمضان المبارك سنة تسع مائه . جای مهر : رستم بهادر

۳ - فرمان شاه تهماسب است در بسارة سیدجلال الدین محمد تونی مورخ ۹۶۳ که در تاریخ نایین سیدعبدالحجة بلاغی چاپ ۱۳۶۹ هـ ص ۲۳۱ و ۱۶۲ نشر شده و درست نتوانستند بخوانند . مانند این فرمان در فرامین فارسی ماتنادارن (ص ۲۷۸ ش ۱۸) دیده میشود

مهر : الله ، محمد ، علی . بنده شاه ولایت طهماسب .

گر کند بدرقه لطف تو همراهی ما

چرخ بردوش کشد غاشیه شاهی ما .

الملك لله . بسم الله الرحمن الرحيم . یا محمد یا علی

الحکم لله . ابوالمظفر طهماسب سیوز و هیز .

چون همواره همت والانهمت مصروف آنست که در جمیع ممالک محروسه مهام انام به مساعی علماء اعلام موافق شریعت حقه حضرت خیر الانام علیه واله افضل الصلوة والسلام تمشی و انجام یابد ، و عموم مکلفین به طاعات و عیادات و دانستن واجبات و مقترضات سرافراز باشند ، و حصول این مطلب بی تعیین

بسم الله الرحمن الرحيم

بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله رب العالمين
والصلاة والسلام على
سيدنا محمد وآله الطيبين
الطاهرين

بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله رب العالمين
والصلاة والسلام على
سيدنا محمد وآله الطيبين
الطاهرين

بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله رب العالمين
والصلاة والسلام على
سيدنا محمد وآله الطيبين
الطاهرين

بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله رب العالمين
والصلاة والسلام على
سيدنا محمد وآله الطيبين
الطاهرين

و تقويت فضلا و اتقيا صورت پذير نيست ؛ لذا شمه‌ای از مراحم بی دریغ شاهی
شامل حال سیادت و افادت پناه سید جلال الدین محمد توفی که در تحصیل
علوم دینی و اکتساب معارف یقینیه قصب السبق از اقران برده و مدتهاست که
در قصبه نایین عراق متوطن است ، فرموده ، مقرر نمودیم که در الکاء مذکور
و توابع متصدی امور شرعی و متکفل مهام ملیه گردد . سادات عظام و
کلاتران و کدخدایان اعیان و عالی و سواحب و اهالی و جمهور سکنه آنجا
حسب المسطور مقرر دانسته ، دست تصدی او را در لوازم امر مذکور از ایقاع
عقود و مناکحات و کتب سجالات و امر به معروف و نهی از منکرات

و تعلیم مکلفین به واجبات و ترغیب خلائق به طاعات و نظر در اوقاف و سعی در ایصال منافع و مصارف شرعیه و تعمیر مساجد و بقاع الخیرات قوی و مطلق داشته ، اوامر و نواهی مشروعه او را مطیع و منقاد باشند ، و اعزاز و احترام و رعایت و مراقبت افادت دستگاه مومنی الیه بجای آورند ، و هر ساله صدور حکم مجدد نطلبند .

وظیفه سیادت دستگاه مومی الیه آنکه به واجبی به لوازم امر مذکور قیام نموده جمعی که از حلیه قید و دیانت عاری باشند نگذارد که در مهام شرعیه دخل نمایند و به مسطورات مزبوره پردازند . و چون به توقیع رفیع مطاع موشح و مزین و محلی گردد اعتماد نمایند تحریرا روز سه شنبه ششم شهر ذی قعدة الحرام تنگوزئیل ثلث و ستین و تسع مائة

۴ - فرمانی است درباره میر جلال الدین خطیب و پسرش امیرغیاث السدین محمد از نواب صدر خاصه میرزا سید محمد باقر بن سید حسن حسینی ملاباشی زمان شاه سلطان حسین که باید تاریخ آن ۱۰۰۷ باشد بگوامی فرمانهای دیگری که از او در دست داریم و چندین سجل از او با همین مهر هنوز هست . در تاریخ نایین (ص ۸۸ و ۱۳۰ و ۱۶۱) عکس این سند با تاریخ دستبرده ۷۰۰ هست و شرحی در باره آن نوشته شده است .

اگر نظری به اسناد نیاک (ص ۱۰۶ ق ۱۱۲) و تذکرة القبور گزی (ص ۱۰۴) و گنجینه آثار تاریخی اصفهان (فهرست نامها) و تاریخچه اوقاف اصفهان (ص ۱۳۹ و ۱۸۰ و ۲۰۵ و ۲۱۵ و ۲۲۸ و ۲۳۷ و ۲۵۳ و ۲۷۴ و ۲۸۳ و ۲۸۶ و ۲۹۵ و ۳۰۶ تا ۳۰۹) و تذکرة الملوك و دستور الملوك نظری بیفکنیم خواهیم دانست که این سند از اوست و او در درسه یازدهم زنده بوده است .

« . . . محمد باقر بن سید حسن الحسینی . . . »

چون از تصدیق مستوفی موقوفات ممالک محروسه مستفاد شد که : به موجب مثال دیوان الصدارة سابق ، مبلغ پنجهزار دینار تبریزی نقد ، و

مقدار یکصد و شصت من آرد گندم ، به صیغه وظیفه ، در وجه میر جلال
 السدین خطیب مسجد جامع قصبه نایین مقرر بوده ؛ حسب الاستدعاء
 مشارالیه از ابتداء شش ماهه یونت لیل ، خدمت و وظیفه مزبوره ، به سیادت
 و نجابت پناه امیر غیاث الدین محمد ولد او ، مفوض و مرجوع و مقرر
 شده و در طومار نسق تنکوژئیل مبلغ و مقدار مزبورین به اسم مشارالیه داخل
 گردیده . و درین وقت به دیوان الصدارة العلیة المالیه آمده ، استدعاء
 امضاء نمود . ایجابالمسئوله خدمت مزبور به مشارالیه مرجوع ، و مبلغ و
 مقدار مذکورین ، بدستور استمرار ، به وظیفه مشارالیه مقرر شد که : هر ساله
 باز یافت ، و صرف معیشت خود نموده ، مرفه الحال و فارغ البال به دعا گویی
 درام دولت بی زوال ابدی الاتصال ، و به امر مزبور اشتغال نماید . مباشرین
 موقوفات مزبور حسب المسطور مقرر دانستند سال بسال مبلغ و مقدار مسفورین
 را ، به دستور استمرار ، بلا قصور و انکسار ، و اصل و عاید مشارالیه ساخته ،
 قبض باز یافت نمایند ، که به خرج مجری است ، و درین باب اهتمام
 تمام لازم دانسته هر ساله مثال و خطاب مجدد نطلبند . بتاریخ شهر ذی قعد
 الحرام من شهور سنة [۱۰۰۷]

بامهر : و الراضی بقضاء الله الملك الفنی عبده محمد باقر بن سید حسن

- الحسينی

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
 رتال جامع علوم انسانی